

Complicaties rond de verkiezingen van de Eerste Kamer in 2015 als gevolg van de planning voor de provinciale herindeling per 1 januari 2016 *(bijlage bij onze brief aan de Eerste Kamer d.d. 4 juni 2013)*

In zijn brief aan de Tweede Kamer van 26 april 2013 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een gewijzigde planning opgenomen voor de voorgenomen herindeling van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. Volgens deze nieuwe planning zullen er eind 2015 afzonderlijke herindelingsverkiezingen worden gehouden voor de nieuwe Provinciale Staten voor het nieuwe landsdeel. In onderstaande notitie wordt op hoofdlijnen aangegeven welke consequenties en (neven)effecten deze extra verkiezingen hebben en in welke context deze planning moet worden gezien.

Het is onzeker wanneer het wetsvoorstel met betrekking tot de herindeling in de Eerste Kamer zal worden behandeld. Wij gaan ervan uit dat de minister aankoerst op een behandeling in de Eerste Kamer in de eerste helft van 2015 (eerder is welhaast onmogelijk). Onzeker is of de 'oude' of de 'nieuwe' Eerste Kamer (gekozen in juni 2015) het wetsvoorstel zal behandelen. Denkbaar is de variant waarin de oude Eerste Kamer over de fusie stemt, terwijl de statenverkiezingen van maart 2015 achter de rug zijn en er nieuwe statenleden zijn aangetreden die in juni een (gewijzigde) Eerste Kamer zullen kiezen. Het gaat dan grosso modo om de periode maart - juni 2015.

Wij voorzien op dit moment de volgende complicaties:

- De huidige planning brengt met zich mee dat er in 2015 in negen maanden tijd, twee keer verkiezingen zullen worden gehouden voor de Provinciale Staten. In maart verkiezingen voor Provinciale Staten in de drie betrokken provincies, en naar verwachting begin november 2015 voor Provinciale Staten van het nieuwe landsdeel.
- De kosten voor de extra verkiezing in een gebied van circa 4,5 miljoen inwoners zijn naar schatting 15 miljoen euro.
- De nieuwe colleges van Gedeputeerde Staten zullen in april/mei 2015 aantreden voor de duur van circa driekwart jaar. Deze colleges zullen in feite alleen maar bezig zijn met het opbouwen van de nieuwe provincie en kunnen voor het overige alleen maar op de winkel passen. Géén nieuwe initiatieven, geen begroting, geen politieke ruimte voor innovatie en urgente investeringen. De verkiezingen voor deze kortstondige staten zijn zo 'kleurloos' dat gevreesd moet worden voor een erg lage opkomst, wat consequenties kan hebben voor de uitslag ook indirect richting de Eerste Kamer.
- Op grond van de weerstand tegen de provinciefusie is het niet uitgesloten dat de 'laatste' statenleden hun stem voor de eerste kamer strategisch zullen uitbrengen op een kandidaat van een partij die tegen de fusie is en niet op een kandidaat van de eigen partij (ervan uitgaande dat de Eerste Kamer het wetsvoorstel tussen juni en december 2015 behandelt).
- Ook de statenleden die in juni 2015 aantreden voor de duur van circa negen maanden krijgen nagenoeg geen belangrijke beslissingen meer te nemen, behalve het feit dat ze moeten gaan stemmen voor de Eerste Kamer.
- Gezien de nu voorgenomen besluitvorming is bij het opstellen van de verkiezings-programma's voor de Statenverkiezingen in maart 2015 en bij het opstellen van kandidatenlijsten daarvoor niet duidelijk of de fusie door zal gaan. Kandidaat Statenleden weten dus niet of ze voor 9 maanden tekenen of voor 4 jaar.
- Bovendien moeten partijen in hun programma rekening houden met het risico dat de fusie niet door gaat zodat ze een programma moeten schrijven dat uitgaat van een periode van 4 jaar in de huidige structuur. Ook aan de kiezer is dat buitengewoon moeilijk uit te leggen.
- Gezien het bovenstaande zal ook de coalitievorming na de verkiezingen en voor de besluitvorming in de Eerste Kamer zeer complex kunnen worden.
- Het is de vraag of het gaat lukken om kandidaten te werven voor negen maanden statenlidmaatschap. Er zijn veel risico's voor politieke partijen te voorzien met betrekking tot de samenstelling van de kandidatenlijsten.
- Eind 2015 zal een nieuw college van Gedeputeerde Staten moeten worden gevormd dat jaren (en dat in crisistijd) bezig zal zijn met de start van de meest omvangrijke ambtelijke reorganisatie die ooit in provincieland heeft plaatsgevonden.
- De statenverkiezingen in maart 2015 zullen voor veel partijen een uitgelezen kans bieden om opnieuw te pleiten voor het houden van een provinciaal referendum over de fusieplannen van het kabinet om daarmee de besluitvorming in de eerste kamer te beïnvloeden.
- Is het politiek verdedigbaar dat de nieuw gekozen statenleden in 2016 en de nieuwe Eerste Kamer van juni 2016 geen invloed zullen hebben op de keuze voor of tegen een herindeling?

Veel problemen zouden kunnen worden voorkomen door te kiezen voor een verlengde zittingsduur van de huidige staten zoals dat doorgaans ook bij fusie van gemeenten het geval is. Nadeel daarvan is mogelijk dat de huidige statenleden dan nog een keer moeten stemmen voor de Eerste Kamer.